

Buduj zaufanie

**Dbaj o prawdę i ujawniaj
fałszywe informacje!**

A hand is holding a smartphone. The phone's screen displays a dark blue background with white text. At the top of the screen, there are icons for messages, a person, and signal strength, along with a 75% battery indicator. The main text on the screen reads 'FAKE NEWS!' in large, bold, white capital letters. Below this, there is a section titled 'Główne rodzaje*:' followed by a list of three types of fake news: 'Mylna informacja', 'Dezinformacja', and 'Zmanipulowana informacja'. Each item is preceded by a small square bullet point.

FAKE NEWS!

Główne rodzaje*:

- **Mylna informacja:** gdy fałszywa informacja jest rozpowszechniana, ale nie wynika z tego żadna szkoda.
- **Dezinformacja:** gdy fałszywa informacja jest świadomie rozpowszechniana, w celu wyrządzenia szkody.
- **Zmanipulowana informacja:** gdy informacja jest oparta na faktach, jednak kontekst i sposób jej przekazania może wyrządzić szkody.

* Wardle, C. & Derakhshan, H. (2017). Information Disorder: Towards an Interdisciplinary Framework for Research and Policy-Making, European Council.

Fatasywe informacje rozprzes- trzeniają się bardzo szybko i docierają do większej liczby osób niż informacje prawdziwe.

Odróżnienie informacji prawdziwych od fatasywych może być trudne. Twoją podejrzliwość powinno budzić, gdy:



Historia lub informacja jest wysoce nieprawdopodobna, trudno w nią uwierzyć



Nagłówki nie pasują do treści informacji



Brakuje faktów, badań, danych lub oficjalnych statystyk



Źródłem informacji jest nieznaną ekspert lub czyjś znajomy



Informacja opublikowana jest na nietypowej lub na podejrzanej wyglądającej stronie



Informację poprzedzają szokujące, wywołujące silne emocje nagłówki



W informacji pojawia się nietypowa pisownia lub są błędy



Pojawiają się niepokojące zdjęcia lub grafiki, które mają przyciągnąć uwagę



Informacja jest nieaktualna, ale przygotowana tak, żeby odbiorca uwierzył, że jest to wiadomość z ostatniej chwili

Zanim uwierzysz,
że informacja
jest prawdziwa
i zaczniesz dzielić
się nią z innymi,
zastanów się
dwa razy.

Źródła służące wykrywaniu fatasywych informacji (w języku angielskim):



FactCheck.org

Ułatwia dostrzeżenie prawdy kryjącej się za wszelkiego rodzaju twierdzeniami/ oświadczeniami politycznymi lub naukowymi.



Snopes.com

Strona o internetowych plotkach i tzw. legendach miejskich.



wolframalpha.com

„Maszyna wiedzy” – strona z faktami i danymi na prawie każdy temat.

Prawda czy fałsz?

Stwierdzenie, które jest prawdziwe i można je obiektywnie zweryfikować lub udowodnić.

BEZSPORNE, SPRAWDZALNE

„Koty i psy to ssaki.”

Miejsca, w których pojawiają się najczęściej
publikacje naukowe/raporty z badań
encyklopedie
oficjalne statystyki
oficjalne raporty

Użyte sformułowania

Dowody przedstawiają...
Udowodniono, że...
Zweryfikowano, potwierdzono, że...

Stwierdzenie, którego elementem są czyjeś przekonania.

DYSKUSYJNE, SUBIEKTYWNE

„Koty są słodsze od psów.”

Miejsca, w których pojawiają się najczęściej
gazety codzienne
kolorowe magazyny
televizja, radio
media społecznościowe

Użyte sformułowania

Sugeruje się, że...
Uważam, że... Oni sądzą, że...
Wydaje mi się, że... Według niego, niej...

Pamiętaj, że w rzeczywistości te kategorie są pomieszane. Warto mieć tego świadomość, żeby je odróżnić.

Twierdzenia nieoparte wystarczająco mocnymi i pewnymi dowodami, spekulacje, domysły lub przewidywania oparte na częściowych, niewystarczających informacjach.

OBECNIE NIEMOŻLIWE DO ZWERYFIKOWANIA

„W przyszłości koty przewyższą umiejętnościami psy.”

Miejsca, w których pojawiają się najczęściej
gazety codzienne
czasopisma
televizja, radio
media społecznościowe

Użyte sformułowania

Przewiduje się, że...
Podejrzewa się, że... Wydaje się, że...
Może...

Historie, spekulacje lub fragmentaryczne informacje – prawdziwe bądź nie – które bardzo szybko się rozpowszechniają.

UZASADNIONE LUB NIEUZASADNIONE

„Najnowsze leki dla zwierząt mają poważne skutki uboczne, które co roku zabijają tysiące psów i kotów.”

Miejsca, w których pojawiają się najczęściej
media społecznościowe
televizja plotkarska
prasa plotkarska

Użyte sformułowania

Słyszy się, że... Jak powiadają...
Wydaje się, że...
Podobno...

F
A
K
T
Y

O
P
I
N
I
E

S
P
E
K
U
L
A
C
J
E

P
L
O
T
K
I

2

Path  Integrity

www.path2integrity.eu



Projekt jest finansowany z unijnego programu badań i innowacji Horyzont 2020 w ramach umowy grantowej nr 824488.